

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΚΑΚΙΟΥ

Ανδρέα και Μιχαλάκη Παπαθωμά 48
2720 Ακάκι, Λευκωσία

Τηλέφωνα: 22823895, Τηλεομοιότυπο: 22824739
Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: dim-akaki-lef@schools.ac.cy

Διήγημα για τον Διαγωνισμό «Ελληνισμός της Ανατολής: Πόντος, Μικρασία, Θράκη...»

Τίτλος:

Ο Ιάσοντας και τα τρία δώρα του καβαλάρη

Ο Ιάσοντας και τα τρία αινίγματα του καβαλάρη

Ήταν ένα ζεστό καλοκαιρινό πρωινό του Αυγούστου όταν ο Ιάσοντας μπήκε με χίλια ζόρια στο αυτοκίνητο που έβαζε μπρος για ένα αξέχαστο διήμερο.

«Σου έχω ετοιμάσει τη βαλίτσα σου! Μην ξεχάσεις να πάρεις φορτιστή και κανένα βιβλίο. Ξέρεις ότι ο παππούς λατρεύει να του διαβάζεις ιστορίες! Μας περιμένει με λαχτάρα κι αυτή τη φορά», του ανακοίνωσε ενθουσιασμένη η μητέρα του.

«Δε θέλω να πάω στο χωριό», ξεφωνίζει ο Ιάσοντας την ώρα που στριμώχεται στο πίσω μέρος και ψάχνει τη ζώνη ασφαλείας. Ο μπαμπάς είχε απλώσει δίπλα του τη ζίπκα* για να μη τσαλακωθεί, ενώ το καμίζ* και το γελέκ* κρεμόντουσαν σε μια κρεμάστρα στο απέναντι παράθυρο. Δεν του έμεινε χώρος να καθίσει άνετος και να περάσει το επόμενο στάδιο στο παιχνίδι που του είχε πάρει τα μυαλά. Κι αυτό τον εκνεύριζε πολύ.

«Στεναχωρείς τη μητέρα σου, Ιάσωνα», θύμωσε ο μπαμπάς κι ανέβασε την ένταση της μουσικής. «Στο χωριό θα στήσουν μεγάλο πανηγύρι. Θα μαζευτούν πολλοί Πόντιοι απ' όλη την Κύπρο. Θα γίνει δέηση στην εκκλησία προς τιμή της Ξενιτεμέντζας Παναγίας των Ποντίων, της Παναγίας της Σουμελά και μετά θ' ακολουθήσει γλέντι με μουσική, φαγητό και χορό. Πάντα σου άρεσαν αυτά τα πανηγύρια! Τι σ' έπιασε τώρα;»

Μια οργισμένη ανάσα του ξεφεύγει και η τσιχλόφουσκα σκάει στα μούτρα του Ιάσωνα. Ενώ πασκίζει να την ξεκολλήσει, ξαφνικά νιώθει να τον διαπερνά ηλεκτρικό ρεύμα, όταν ο μπαμπάς ανεβάζει την ένταση της μουσικής:

Έλα, γιάβρι μ', μετ' εμέναν

είσαι το μικρόν τ' αρνί μ'

Πείσματα και τσάλουμόπα,

έκαψες τ' εμόν την ψήν.

Ο Ιάσοντας γνώριζε καλά την ποντιακή διάλεκτο. Η μητέρα του η Ελπίδα και ο πατέρας του ο Παύλος είχαν ποντιακή καταγωγή. Ο παππούς Ιορδάνης, ο πατέρας της Ελπίδας ήταν πρόσφυγας τρίτης γενιάς από τον Πόντο και συγκεκριμένα από τη Σαμψούντα. Το ίδιο και η μητέρα της, η Χριστίνα, που την έχασαν πολύ νέα. Ο Ιορδάνης και η Χριστίνα ήταν τρεις φορές πρόσφυγες. Μετά το διωγμό των γονιών τους από τη Σαμψούντα το 1919, έφτασαν στη Σμύρνη της Μικράς Ασίας το 1922, αλλά όταν οι Τούρκοι έκαψαν τη Σμύρνη, κατέφυγαν με

αγγλικά πλοία στην Κύπρο και συγκεκριμένα στο χωριό Συγχαρί της Κερύνειας, όπου το 1974 τους έδιωξαν και πάλι οι Τούρκοι.

Τρεις πατρίδες, τρία σπίτια, τρεις ξεριζωμοί. Ευτυχώς επιβίωσαν και δεν λησμόνησαν ποτέ την αγάπη τους για τα άγια χώματά τους, δεν ξέχασαν τις συμφορές από τους Νεότουρκους και δεν άφησαν τη διάλεκτο τους να χαθεί.

Είχε ακούσει τόσα και τόσα τραγούδια από μικρό παιδάκι άλλοτε από τη μάνα του, άλλοτε από τον πατέρα του, που κι αυτός είχε καταγωγή από τη Σινώπη του Πόντου. Ήταν σίγουρος ότι η μάνα του διάλεξε επίτηδες το συγκεκριμένο τραγούδι.

«Δεν είμαι μωρό πλέον, ούτε μικρό τ' άρνη μ». Αύριο γίνομαι δώδεκα χρονών. Θέλω να γιορτάσω τα γενέθλιά μου με τους φίλους μου στο φαστφουντάδικο της γειτονιάς. Δεν έχω αυτό το δικαίωμα;», φώναξε ενοχλημένος ο Ιάσοντας.

«Μα συμφωνήσαμε ότι θα κάνεις το πάρτι γενεθλίων σου τον Σεπτέμβρη. Αφού το ξέρεις, Ιάσονά μου, ότι αυτές τις μέρες όλοι οι φίλοι σου λείπουν για διακοπές με τις οικογένειές τους. Τι σ' επίασε καλό μου αγόρι;»

« Βαριέμαι στο χωριό. Κάθε χρόνο τα ίδια και τα ίδια».

«Φέτος θα είναι πολύ διαφορετικά. Ο παππούς μου είπε ότι σου ετοιμάζει μια μεγάλη έκπληξη. Θα στεναχωρηθεί αν καταλάβει ότι τα βρίσκεις όλα βαρετά», προσπάθησε να τον καλοπιάσει η μαμά.

«Δε χρειάζεται να το ξέρει».

«Κι όμως ξέρεις πολύ καλά ότι ο παππούς Ιορδάνης, καταλαβαίνει πολύ περισσότερα απ' όσα νομίζουμε», είπε γελώντας ο μπαμπάς, την ώρα που έστριβε το τιμόνι για την έξοδο από τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού – Πάφου.

Ο Ιάσοντας άφησε κάτω το τάμπλετ και κοίταξε έξω.

«Στάση στην Πέτρα του Ρωμιού για παγωτό και βοτσαλοπόλεμο!», φώναξε η μαμά ενθουσιασμένη. Και πού ξέρεις Ιάσωνα! Αυτή τη φορά ίσως φανερωθεί ο Διγενής για να μας καλωσορίσει και να σιγοτραγουδήσει μαζί μας:

« Ακρίτας όντας έλαμνεν* στην παραποταμέαν.*

Επέγενεν* κι έρτον* κι έλαμνεν την ώραν πέντε αυλάκια...»

Ο Ιάσοντας θυμήθηκε πως όταν ήταν μικρό παιδάκι, περίμενε με λαχτάρα να σταματήσουν στην Πέτρα του Ρωμιού και λάτρευε να ακούει ξανά και ξανά τα κατορθώματα του θρυλικού Ακρίτα, Βασιλείου Διγενή. Έκανε αμέτρητες ερωτήσεις για το γιγάντιο πέτρωμα που εκσφενδόνισε ο Ακρίτας από τη βουνοκορφή του Πενταδακτύλου, στην παραλία που γεννήθηκε η θεά της ομορφιάς, η Αφροδίτη.

Στα παιδικά του μάτια, ο Διγενής ήταν ένας υπερήρωας της Ιστορίας. Είχε μαγευτεί από τις υπερφυσικές δυνατότητές του, ο οποίος για να σώσει το αγαπημένο του νησί, την Κύπρο, από τις λεηλασίες και το θάνατο που σκορπούσαν οι Σαρακηνοί, δρασκελίσε την οροσειρά του Πενταδακτύλου, άρπαξε ένα κομμάτι ορεινού όγκου από το βουνό, αφήνοντας για πάντα το αποτύπωμα της παλάμης του και το εκσφενδόνισε στη θάλασσα της Πάφου.

«Το πλοίο των Σαρακηνών βυθίστηκε;» ήταν η τελευταία ερώτηση που έκανε με αγωνία, κάθε φορά που έβρεχαν τα πόδια τους στην ακρογιαλιά κι έκαναν διαγωνισμό με τον μπαμπά για το ποιο βότσαλο θα πάει πιο μακριά.

« Στο βυθό της θάλασσας» συμπλήρωνε με βεβαιότητα ο μπαμπάς.

«Εγώ δεν κατεβαίνω», δήλωσε ο Ιάσοντας με αποφασιστικότητα ενώ σκέφτηκε πως ήταν μεγάλος πια για τέτοια παραμύθια. Μουτρωμένος πήρε ξανά το τάμπλετ στα χέρια του. Μόνο που το τάμπλετ δεν έλεγε ν' ανοίξει. Πατούσε και ξαναπατούσε το κουμπί, αλλά η οθόνη παρέμενε μαύρη.

«Έμεινε από μπαταρία». Πρέπει να βιαστούμε για να φτάσουμε γρήγορα στο χωριό και να φορτίσω το τάμπλετ μου», είπε με αποφασιστικότητα ο Ιάσοντας κι άρχισε να ψάχνει τον φορτιστή μέσα στη τσάντα του ώμου που είχε φέρει μαζί του. Πουδέν*. Σε καμιά τσέπη. Ούτε τη μεγάλη, ούτε τη μικρή. Ούτε τη δεξιά πλαϊνή, ούτε την αριστερή.

« Εφέκα* το φορτιστή σ' οσπίτ*. Πρέπει να επιστρέψουμε αμέσως».

«Να λελέβω* σε πουλόπο μ'*». Στο σπίτι δεν πάμε. Σε είχα θυμήσει να πάρεις το φορτιστή σου. Αλλά πού να ξεκολλήσεις από την οθόνη», είπε με προσποιητό θυμό η μητέρα του.

« Να ποδεδίζω* σε μανούλα μ'. Δε γίνεται να επιστρέψουμε σπίτι για να πάρω τον φορτιστή μου; Δε θα γκρινιάζω ποτέ ξανά για το χωριό του παππού Ιορδάνη. Ορκίζομαι!».

«Εστά παιδίν μου*», γρύλισε ο πατέρας του καθώς ξεκλείδωνε την πόρτα και ο Ιάσοντας την έσπρωξε και βγήκε έξω με κατεβασμένα τα μούτρα.

«Λίγα χρόνια ακόμα» σκέφτηκε «και δε θα χρειαζόταν ν' ακολουθεί τους γονείς του στις διακοπές στο χωριό».

Τον αγαπούσε πολύ τον παππού Ιορδάνη, αλλά δεν ήθελε να περνά τις μέρες του Δεκαπενταύγουστου στην πλατεία ενός απομακρυσμένου χωριού της Πάφου, παρέα με άγνωστα παιδιά, που το μόνο που τους ένωνε ήταν η ποντιακή καταγωγή των προγόνων τους. Μέσα του ένιωθε μεγάλη περηφάνια και μάθαινε χωρίς κόπο τις ποντιακές λέξεις που άκουγε από τους μεγαλύτερους, τους στίχους των τραγουδιών που λάτρευαν οι γονείς του, αλλά και τη μουσική της λύρας που μιλούσε στην καρδιά του.

Όμως το φετινό καλοκαίρι δεν είχε όρεξη ούτε να χορέψει τη Σέρρα, ούτε να καθίσει με τον παππού και να μάθει ακόμη ένα ποντιακό τραγούδι στη λύρα. Το μόνο που ήθελε ήταν να ενωθεί με το διαδίκτυο για να παίζει με τους φίλους του παιχνίδια στο τάμπλετ και να περνά με επιτυχία τα στάδια στα ηλεκτρονικά του παιχνίδια. Μάλιστα, αυτό ήθελε... πραγματική πρόκληση! Φτάνει πια με τα παραμυθιάσματα της παιδικής του ηλικίας.

Στεκόταν στην άκρη του χωμάτινου δρόμου που στάθμευαν όσοι ήθελαν να έχουν πανοραμική θέα του αξιοθέατου. Δεν υπήρχε ψυχή στην παραλία. Ήταν πολύ νωρίς ακόμη για την άφιξη των τουριστικών λεωφορείων και αυτοκινήτων.

Οι γονείς του ετοιμάζονταν να βγάλουν την καθιερωμένη φωτογραφία με φόντο την Πέτρα του Ρωμιού, όπως κάθε φορά που έκαναν στάση στο συγκεκριμένο σημείο. Η θάλασσα ήταν παράξενα ήρεμη και ο ήλιος καθρεφτιζόταν στα καταγάλανα νερά. Το ελαφρύ αεράκι που δρόσιζε το πρόσωπο του Ιάσονα, έκανε το κύμα να φιλάει το βράχο του Ρωμιού. Τότε συνειδητοποίησε ότι ήταν η μεγάλη του ευκαιρία να κάνει ένα συναρπαστικό μακροβούτι. Άλλωστε ποτέ δεν τον άφησαν οι γονείς του, ούτε να πατήσει το πόδι του στη θάλασσα, γιατί ήταν «επικίνδυνα» τα νερά.

«Μόνο βοτσαλάκια ρίχνουμε», σκέφτηκε δυσαρεστημένος.

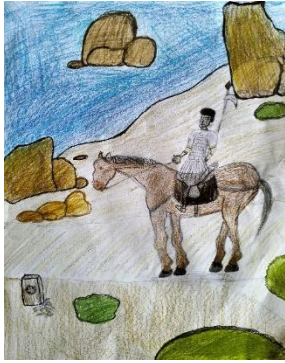
Θα σκαρφάλωνε στο βράχο κι από εκεί θα επιχειρούσε τη βουτιά του. Εκείνη τη στιγμή που το έβαλε στα πόδια, άκουσε την πρώτη τσιρίδα της μάνας του:

«Ιάσονα, περίμενε! Μην τρέχεις».

Αλλά τίποτα δεν τον σταματούσε. Τα μεγάλα, πλακουτιανά βότσαλα τον εμπόδιζαν ν' αναπτύξει ταχύτητα, αλλά ευτυχώς φορούσε αθλητικά παπούτσια! Η καρδιά του κτυπούσε δυνατά και τον έπιασαν τρελά γέλια όταν κατάλαβε ότι ο μπαμπάς του έτρεχε ξωπίσω του.

Τότε πείσμωνσε ακόμα περισσότερο για να κερδίσει το στοίχημα που είχε βάλει με τον εαυτό του.

«Δύ-να- μη!» μονολόγησε και αύξησε την ταχύτητά του. Καθώς πλησίαζε στην ακτή, οι πέτρες ήταν ακόμα πιο πολλές και μεγάλες. Σε μια απ' αυτές σκόνταψε, έχασε την ισορροπία του και βρέθηκε ξαπλωμένος μπρούμυτα.

Για λίγα δευτερόλεπτα έμεινε ακίνητος, ενώ σκέφτηκε ότι ο πατέρας του θα τον προλάβαινε. Ξαφνικά ένα δυνατό σύννεφο σκόνης τον περικύκλωσε και θόλωσε τα πάντα γύρω του. Έκανε να σηκωθεί, αλλά δεν έβλεπε τίποτα. Κοίταζε αριστερά προς τη θάλασσα αλλά κι αυτή φαινόταν ξεθωριασμένη από το γαλάζιο της χρώμα. Κοίταζε δεξιά προς τα βράχια. Ένας δυνατός άνεμος σηκώθηκε κι οι αγκαθωτοί θάμνοι παραμέρισαν. Τότε ξεπροβάλλει ντυμένος στα μαύρα ένας άντρας με χρυσή πανοπλία, καβάλα στο άσπρο του άλογο. Το άλογο με γρήγορο καλπασμό έφτασε σιμά του και σταμάτησε απότομα.

Ο Ιάσοντας έμεινε με το στόμα ανοικτό.

«Τι γίνεται εδώ πέρα;», αναρωτήθηκε. Αστραπιαία σκέφτηκε πως αυτός ο άντρας που είχε απέναντι του, δεν ήταν άλλος από τον Κοτζά Αναστάς, τον τελευταίο ξακουστό Ακρίτα του Πόντου. Το αγέρωχο βλέμμα του, το περήφανο ανάστημά του φανέρωνε πως ήταν ο ήρωας των ιστοριών, που του εξιστορούσε κάθε φορά ο παππούς Ιορδάνης.

«Τεμέτερον*», αναφώνησε με τη βροντερή του φωνή ο Ακρίτας τη στιγμή που το άσπρο άλογο του σήκωσε ψηλά τα δυο του μπροστινά πόδια.

«Τεμέτερον*», ψέλλισε ο Ιάσοντας και με τρεμάμενη φωνή τον ρώτησε:

«Θρυλικέ Ακρίτα του Πόντου, είσαι ο Κοτζά Αναστάσης που συνεχώς ο παππούς μου σε αναφέρει στις ιστορίες από την πατρίδα του, τον Πόντο»;

Δεν χρειάστηκε να του απαντήσει. Ο άντρας ξεπέζεψε τ' άλογο, και του άπλωσε το χέρι. Τον σήκωσε πάνω με ορμή και τον τράβηξε κοντά του. Όταν συνάντησε το έντονο βλέμμα του, ένιωσε ένα ρίγος να τον διαπερνά:

«Ιάσωνα, δεν ταιριάζει σ' έναν Πόντιο να είναι πεσμένος καταγής», τόνισε με τη βροντερή φωνή του την ώρα που άνοιξε το ταγάρι του και έβαξε στη χούφτα του νερό για να πει το άλογό του. Συνέχισε λέγοντάς του:

« Σταυρό στο προσκεφάλι σου, της Παναγιάς το δάκρυ.

Δέσε στο πασλίκ* σου πιο σφικτά του Πόντου το μαράζι,

παίξε στη λύρα τον σεφτάν*, όπως καλπάζει τ' άτι».

Ο Ιάσοντας έμεινε να τον κοιτάζει μ' απορία. Τα λόγια του Κοτζά Αναστάση έμοιαζαν σαν αίγιγμα που έπρεπε να βρει τη λύση του, σκέφτηκε ο Ιάσοντας, όταν έκπληκτος τον άκουσε να λέει:

« Δύ-να-μη!»

Με ένα σάλτο καβαλίκεψε το άλογο και τραβώντας με δύναμη τα γκέμια του, άρχισε να ξεμακραίνει. Του φάνηκε περίεργο όταν σε κάποια στιγμή το άλογο με τον θρυλικό καβαλάρη του, όδευε προς τον ουρανό.

« Δύ- να- μη!» ακούστηκε ο αντίλαλος της φωνής που έφτασε στ' αυτιά του με το φύσημα του ανέμου. Ο Ιάσοντας σήκωσε ψηλά τα χέρια να τον χαιρετήσει και τότε είδε μια άσπρη τούφα από την ουρά του αλόγου να στροβιλίζεται στον αέρα. Αμέσως έτρεξε και την άρπαξε, πριν προλάβει να πέσει στη θάλασσα. Την κράτησε σφικτά στα χέρια του, που έτρεμαν ακόμη από συγκίνηση για το απρόσμενο αυτό συναπάντημα με τον θρυλικό Ακρίτα.

«Τον είδες;», ρώτησε ο Ιάσοντας αναζητώντας το γνώριμο πρόσωπο του πατέρα του, που ήταν σίγουρος πως μέχρι τώρα θα τον είχε προλάβει. Μα κανείς άλλος δεν ήταν τριγύρω, παρά μονάχα τα ηλιοκαμένα βότσαλα και τα πουρνάρια που τ' ανακάτευε ο αέρας που είχε σηκωθεί και που είχε πάρει μαζί του και τον μακρινό καβαλάρη.

Σάστισε. Μα πώς είναι δυνατόν να έχουν εξαφανιστεί όλοι; Το τοπίο ήταν το ίδιο, η μεγάλη πέτρα του Ρωμιού φάνταζε ακόμα μπροστά του τόσο επιβλητική, όσο και πριν.

«Ιάσωνα, Ιάσωνα τι έπαθες;», ένιωσε ξαφνικά ένα γνώριμο χέρι να τον ταρακουνά με δύναμη. «Ιάσωνα, παιδί μου, είσαι καλά;», επανέλαβε με αγωνία ο πατέρας, προσπαθώντας να τον σηκώσει και να του σκουπίσει το πρόσωπο από την άμμο που είχε κολλήσει στα ροδοκόκκινα μάγουλά του. «Κτύπησες πολύ; Μήπως ζαλίζεσαι;»

«Τον είδατε; Ήταν εδώ, με το άσπρο του άλογο...πέταξαν μακριά...».

«Γρήγορα στο αμάξι να φύγουμε. Σίγουρα ο καυτός ήλιος θα τον έχει πειράξει. Ίσως κτύπησε και στο κεφάλι...», αναφώνησε τρομαγμένη η μητέρα και έτρεξε αλαφιασμένη να φέρει νερό για να του βρέξει το πρόσωπο μήπως συνέλθει.

«Μια στιγμή! Περιμένετε! Μαμά, πάρε αυτό!», είπε ο Ιάσοντας κι άφησε στο χέρι της μάνας του την τούφα με τις άσπρες τρίχες από τη χαιτή του αλόγου. Η μαμά έμεινε απορημένη να κοιτάζει τη δέσμη από λεπτές τρίχες, όταν ο Ιάσοντας έτρεξε με φόρα κι άρχισε να παραμερίζει τους αγκαθωτούς θάμνους που είχαν απλώσει τα κλαδιά τους στα βράχια. Τον οδήγησε εκεί η αίσθηση μιας πρωτόγνωρης ευωδίας. Ήταν σίγουρος ότι κάτι ασυνήθιστο τον καλούσε και πάλι! Στα αυτιά του αντήχουσαν τα λόγια του Κοτζά Αναστάση:

«Σταυρό στο προσκεφάλι σου της Παναγιάς το δάκρυ...»

Ίσως να ήταν το πρώτο σημάδι που θα τον έφερνε πιο κοντά στη λύση του αινίγματος. Αυτά σκεφτόταν όταν αντίκρισε για πρώτη φορά ένα αγριολούλουδο που μεγάλωνε στη ρίζα του αγκαθωτού θάμνου. Μικρές σταγόνες υγρασίας δρόσιζαν τα κίτρινα, στρογγυλά του άνθη, λες και δεν τα είχε αγγίξει το λιοπύρι του καλοκαιριού.

Ο Ιάσοντας έσκυψε με προσοχή κι έκοψε δυο-τρία μπουμπούκια. Δεν ήθελε άλλωστε να το «ενοχλήσει» περισσότερο. Τα έκλεισε προστατευτικά στη χούφτα του κι έτρεξε προς το αμάξι που τόση ώρα τον περίμεναν οι γονείς του, για να φύγουν.

«Για κοιτάζετε, τι βρήκα! Μυρίζει πολύ όμορφα!»

«Μοιάζουν με άνθη αμάραντου. Πώς είναι δυνατόν να βρέθηκαν εδώ πέρα; Δεν ευδοκιμούν στο νησί μας», είπε η μαμά παραξενεμένη.

Ο πατέρας δεν έδινε σημασία στην κουβέντα τους. Το βλέμμα του είχε καρφωθεί σ' ένα κομμάτι μαύρου ρούχου, με μια μικρή φούντα. Είχε πιαστεί στην άκρη του υαλοκαθαριστήρα κι ανέμιζε αμέριμνο.

«...Δέσε στο πασλίκ σου πιο σφικτά του Πόντου το μαράζι».

Το πρόσωπό του φωτίστηκε. «Αυτό είναι. Το πασλίκ*!», φώναξε δυνατά. Παρατηρώντας το απορημένο βλέμμα του πατέρα του κατάλαβε πως το ύφασμα που κρεμόταν στην άκρη του ανεμοθώρακα δεν ήταν δικό τους. Μάλιστα θυμήθηκε ότι στο αυτοκίνητο ο πατέρας ανέφερε πως το είχε ξεχάσει στο σπίτι.

«Ο Κοτζά Ανάστας πρέπει να κρύβεται πίσω κι απ' αυτό».

Καθώς το αυτοκίνητο άφηγε πίσω του τον ογκώδη βράχο του Ρωμιού κι ανηφόριζε αγκομαχώντας, ο Ιάσοντας παρατηρούσε με περιέργεια τους «θησαυρούς» που απέκτησε μετά το σημαδιακή συνάντηση που είχε με τον σπουδαίο Ακρίτα του Πόντου.

Στο δρόμο για το χωριό ο Ιάσοντας ήταν αμίλητος. Στο μυαλό του συνεχώς στριφογύριζαν τα λόγια του Κοτζά Αναστάση. Χάιδευε τις μεταξένιες τρίχες του αλόγου και φανταζόταν τον εαυτό του καβάλα σ' ένα άσπρο άλογο σαν κι αυτό του Μεγαλέξανδρου, που είχε δει μετροφυλλώνοντας τις σελίδες στο βιβλίο της Ιστορίας του. Κοίταξε έξω από το παράθυρο και του φάνηκε πως είδε ένα κατάσπαρτο λιβάδι με κίτρινα άνθη ολόγυρα μ' εκείνα που κρατούσε στο χέρι του. Στη σκέψη του ήρθαν οι αφηγήσεις της γιαγιάς Χριστίνας, όταν μικρή ακόμα, ανέβαινε στα παρχάρια* του Πόντου και μάζευε αμάραντο, για να στολίζει τις μακριές, μαύρες πλεξούδες της. Παραπέρα ο παππούς με το μαύρο πασλίκ στο κεφάλι, τη θαύμαζε και φανταζόταν τη μέρα που θα πήγαινε στο σπίτι της για ν' ανταλλάξουν «τσορέκ»* και «κουφέτα»* στο σουμάδεμάν* τους.

Οι φρεσκοβαμμένες για τη μεγάλη γιορτή, κόκκινες στέγες του μικρού χωριού άρχισαν να αχνοφαίνονται. Όπου να'ναι φτάνανε κι ο Ιάσοντας δεν μπορούσε να ξεφύγει από τις σκέψεις που τον συνέπαιρναν. Ούτε ο ενοχλητικός ήχος του τάμπλετ που τον καλούσε να το φορτίσει, ήταν ικανός να τον επαναφέρει. Μόνο η δυνατή φωνή της μαμάς τον τρώμαξε κάπως, όταν απορημένη για την ασυνήθιστη ησυχία, τον κάλεσε να χαιρετίσει τον παππού που τους περίμενε στο ξωπόρτι.

«Υείαν κι ευλοϊάν», φώναξε δυνατά ο μπαμπάς και προχώρησε στο πορτ μπαγκάζ για να ξεφορτώσει τις αποσκευές τους.

««Υείαν κι ευλοϊάν», επανέλαβε και η μητέρα, φορώντας το πιο πλατύ της χαμόγελο για τον πατέρα της.

Όμως ο παππούς στεκόταν ακίνητος σαν άγαλμα μπροστά στην ανοικτή πόρτα του σπιτιού. Στο αριστερό του χέρι κρατούσε τη λύρα του. Ο Ιάσοντας έτρεξε κοντά του και τον αγκάλιασε.

«Αγόρι μου, καλωσόρισες. Είσαι ένας λεβέντης» είπε ο παππούς Ιορδάνης, ανακατεύοντάς του τα μαλλιά.

Ο Ιάσοντας κατάλαβε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Ο παππούς πάντα έτρεχε να τους υποδεχτεί πριν ακόμη σταματήσει το αυτοκίνητο στη μεγάλη αυλή του σπιτιού.

«Είσαι καλά, παππού;», ρώτησε ο Ιάσοντας.

« Είμαι καλά, αγόρι μου» είπε ο παππούς με τρεμάμενη φωνή.

Ο Ιάσοντας είχε ένα δυσάρεστο προαίσθημα καθώς προχωρούσαν στο σαλόνι του σπιτιού. Ο παππούς δεν έλεγε ν' αφήσει τη λύρα από το χέρι του. Οι γονείς του ήταν ακόμα έξω στην

αυλή όταν ο παππούς έφερε έναν δίσκο γεμάτο ωτία*, τα ξακουστά γλυκά του Πόντου. Ο Ιάσοντας λάτρευε αυτό το πενταντόστιμο γλυκό, τ' οποίο ο παππούς ήξερε να φτιάχνει πολύ καλά. Είχε καταβροχθίσει το τρίτο στη σειρά, όταν το βλέμμα του έπιασε τον παππού να κοιτάζει τη λύρα του στεναχωρημένος.

« Να...λελέβωσε», είπε ο παππούς και τα μάτια του γέμισαν δάκρυα. «Εσταλαφάρτσεν η καρδιά μ'*. Τη λύρα που κληρονόμησα από τον δικό μου παππού, δεν μπορώ να στη χαρίσω. Αναχάπαρα* κόπηκαν οι χορδές από το δοξάρι. Η λύρα δεν μπορεί να παίζει αν δεν αντικαταστήσω τις τρίχες του δοξαριού με τρίχες από ουρά άσπρου αλόγου. Κι όχι οποιουδήποτε άσπρου αλόγου, αλλά αυτού που καβαλίκηψε άντρας με καρδιά δοσμένη στις πατρίδας τη λευτεριά. Αυτή ήταν η παρακαταθήκη που μου άφησε ο παππούς μου, αυτήν πρέπει να σεβαστώ και να τηρήσω. Αλλιώς η λύρα θα μπει στο ερμάρι, θα τυλιχτεί με τα ασπροςέντονα της γιαγιάς Χριστίνας και θα σωπάσει για πάντα... Γιατί και να θελήσω χορδές απ' το εμπόριο να βάλω, παράφωνα θα παίζει».

Ο Ιάσοντας έκπληκτος κοίταζε τον παππού να κρατά στην αγκαλιά του τη λύρα, σαν μικρό παιδί που το νανούριζε για να κοιμηθεί. Δίπλα του, το αφημένο δοξάρι με τις κομμένες χορδές, μαρτυρούσε τη δυστυχία του παππού Ιορδάνη.

«Είναι που ήρθε και ψες, ανήμερα της γιορτής της Ξενιτεμέντζας Παναγιάς, μεγάλη η χάρη Της, στον ύπνο μου, η γιαγιά σου η Χριστίνα. Κρατούσε ένα μπουκέτο αμάραντο και με κοίταζε με το γλυκό, καλοσυνάτο της βλέμμα».

Ο παππούς γύρισε και κοίταξε την κορνιζαρισμένη φωτογραφία της γιαγιάς που δέσποζε στο σαλόνι από τη μέρα που έφυγε για πάντα και πήρε να τραγουδά το γνωστό μοιρολόι του Πόντου:

«Εγομώθανε τα ομμάτια μ'

να νουνίζω και να κλαίγω

τη καρδιάς ι-μ' τα πόνια

σ όλον τον κόσμον να λέγω».

«Παππού, ησύχασε», είπε χαμογελώντας ο Ιάσοντας. «Κάποιος σπουδαίος σήμερα φρόντισε, μ' έναν ανεξήγητο τρόπο, να τα τακτοποιήσει όλα. Σαν τότε, το 1921 όπως μου είπες, όταν προστάτευσε τα 12000 γυναικόπαιδα που κατέφυγαν στην οροσειρά Τοπτσάμ και γλύτωσαν από τους Νεότουρκους».

Ο παππούς αναθάρρεψε και σήκωσε το κεφάλι. Τότε ο Ιάσονας του διηγήθηκε όλα όσα συνέβησαν στην Πέτρα του Ρωμιού με κάθε λεπτομέρεια, εκτός από το γεγονός ότι διαμαρτυρόταν για το διήμερο στο χωριό. Μα ούτε και για το τάμπλετ που έμεινε αφόρτιστο ανέφερε κάτι, γιατί πολύ απλά το είχε ξεχάσει.

Στη συνέχεια άνοιξε το σακίδιο του ώμου, ξεδίπλωσε με ευλάβεια το μαύρο πασλίκ και του έδειξε τις τρίχες από το άσπρο άλογο του Κοτζά Αναστάση. Τα άνθη του αμάραντου σκόρπισαν το αζεπέραστο άρωμά τους σε όλο τον χώρο.

Ο παππούς Ιορδάνης πετάκτηκε από τον καναπέ και τον αγκάλιασε σφικτά.

«Να μου ζήσεις, γιαβρίμ», του είπε με δάκρυα στα μάτια.

Ο παππούς, ένας από τους καλύτερους οργανοποιούς και οργανοπαίχτες του κεμεντζέ*, πρωταγωνιστούσε σε κάθε «μουχαμπέτι» του χωριού του, αλλά και σε κάθε χωριό της Κύπρου που είχαν βρει καταφύγιο οι Πόντιοι πρόσφυγες. Είχε πολλούς φίλους με ποντιακή καταγωγή, ακόμη κι από την περιοχή της Θράκης, όπου κι εκεί παρέδιδε τις λύρες που του είχαν παραγγείλει. Σε κάθε λύρα που κατασκεύαζε, κατέθετε τη ψυχή του και συνέχιζε έτσι την παράδοση των προγόνων του.

Η δική του λύρα, ανεκτίμητο κειμήλιο, μετρούσε τρεις αιώνες ιστορίας. Το δικό του «τοξάρ*» ήταν μοναδικό. Ο παππούς κρατούσε ως επτασφράγιστο μυστικό την προέλευση των χορδών του, οι οποίες άντεχαν στο πέρασμα του χρόνου.

«Είναι μυστικό;» επανέλαβε με έκπληξη ο Ιάσονας όταν ο παππούς του εξήγησε ότι στη δική τους γενιά οι χορδές του τοξάρ προέρχονταν από αρσενικά άλογα τα οποία ανήκαν σε ηρωικές προσωπικότητες του Πόντου.

«Κανείς άλλος δεν το ξέρει εκτός από σένα, Ιάσονα», συνέχισε ο παππούς. Πρέπει να ορκιστείς ότι δε θα το πεις πουθενά, για να μη χαλάσει αυτή η «ιερή συμφωνία» που σημαδεύει κάθε γενιά της οικογένειάς μας», είπε ο παππούς Ιορδάνης. «Μόνο όταν έρθει η ώρα να παραδώσεις τη λύρα και το δοξάρι σε άλλα χέρια, θα μπορέσεις να λύσεις τη σιωπή σου», είπε ο παππούς, περνώντας απαλά το χέρι του ανάμεσα στις άσπρες τρίχες.

Το απόγευμα, λίγο πριν τον εσπερινό για τη μεγάλη γιορτή του Δεκαπενταύγουστου, παππούς και εγγονός πήραν το δρόμο για το κοιμητήριο του χωριού, όπου άφησαν ένα από τα μουμπούκια του αμάραντου, στη βάση του σταυρού του μνήματος της γιαγιάς Χριστίνας. Το τελευταίο μουμπούκι θα το χάριζε στη Μεγαλόχαρη, την ώρα του Εσπερινού.

Καθόταν δίπλα στον σκάμνο του παππού που παρακολουθούσε με ευλάβεια τη Θεία Λειτουργία. Στο μυαλό του Ιάσονα χόρευαν εκατομμύρια ερωτήματα: «Γιατί; Πώς; Τι;». Ήταν ωστόσο αδύνατο να βάλει τις σκέψεις του σε τάξη. Μύρισε για τελευταία φορά το μπουμπούκι και το τοποθέτησε μπροστά στο εικόνισμα της Παναγίας της Σουμελά. Έκανε το σταυρό του, πήρε μια βαθιά ανάσα και ακολούθησε τον παππού του στην έξοδο της εκκλησίας.

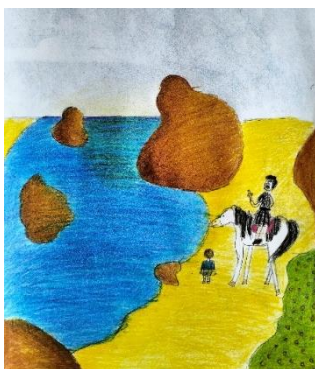
Κατηφορίζοντας το πλακόστρωτο βρέθηκαν στην πλατεία του χωριού. Ο Ιάσονας είδε από μακριά τους γονείς του που κάθονταν με μια μεγάλη παρέα στα στενόμακρα τραπέζια που είχαν στηθεί για το γλέντι που θ' ακολουθούσε. Ο μπαμπάς του ξεχώριζε, μιας και ήταν ντυμένος με την παραδοσιακή στολή του Πόντου, ενώ στο κεφάλι του είχε φορέσει το πασλίκ.

«Το πασλίκ, το ουρανοκατέβατο», σκέφτηκε και λύθηκε στα γέλια. Ξαφνικά όλα μπήκαν σε μια τάξη. Κάποιος εκεί ψηλά κουμάνταρε ώστε η γιορτή αυτή προς τιμήν της Παναγίας να έχει τη μεγαλοπρέπεια που της αξίζει: «Τίποτα να μη λείψει από αυτή τη γιορτή και κανείς να μη νιώθει ότι δεν έχει κάνει το χρέος του...»

Σε λίγο ο πατέρας μαζί με τους άλλους συντοπίτες του, θα έσμιγαν τα βήματά τους με περηφάνια για τον χορό της Σέρρας. Η μαμά όλο καμάρι θα τον βιτεογραφούσε με το κινητό της. Ξαφνικά την είδε ν' ανεμίζει στα χέρια της ένα συρμάτινο καλώδιο, γνέφοντάς του να πάει κοντά της. Ο Ιάσονας κατάλαβε. Η μητέρα του, του είχε βρει φορτιστή. Μα αυτός σήκωσε ψηλά το χέρι και μ' ένα νεύμα της έδειξε τον παππού, που είχε ήδη πάρει τη θέση του ανάμεσα στο νταούλ* και τον ζουρνά, λες και της έγενεφε πως προτιμούσε να έμενε εκεί.

Όταν ο παππούς ακούμπησε το τοξάρ, με τις ολοκαίνουριές του αστραφτερές χορδές πάνω στη λύρα, ξεσηκώθηκαν οι καρδιές. Κι όλοι μαζί με μια φωνή ευχήθηκαν, υψώνοντας ψηλά τα ποτήρια τους: «Να ζήσει ο Πόντος. Να ζήσει η Κύπρος. Να ζήσει η Θράκη».

Κάπου εκεί στη γωνιά καθόταν και ο Ιάσονας που παρατηρούσε με θαυμασμό τον παππού του να τραγουδά: «Αδά σον κόσμο'ν αγαπώ ινάν Θεόν και εσένα».

Μια αστραπιαία λάμψη τον έκανε να στρέψει το κεφάλι στον ουρανό. Του φάνηκε πως είδε έναν καβαλάρη πάνω στο άσπρο του άλογο, να τον χαιρετά αναφωνώντας: «Δύ-να-μη!» και μ' έναν γρήγορο καλπασμό να χάνεται. Ο Ιάσονας ένιωσε περηφάνια. Κατάλαβε πως με τη λύση του αινίγματος, κατόρθωσε να είναι άξιος συνεχιστής μιας παράδοσης αιώνων, γνήσιος απόγονος ενός λαού που δεν χάνεται όσα δεινά κι αν υπέφερε.

Γλωσσάρι

ζίπκα=βράκα

καμίς=πουκάμισο

γελέκ= γιλέκο

όντας =καθώς

έλαμνεν=πήγαινε

στην παραποταμέαν= σε παραποτάμιον τόπον

επέγνεν = πήγαινε

έρτον = ερχόταν

πουδέν = πουθενά

εφέκα = άφησα

σ' οσπίτ = στο σπίτι

να λελέβω σε = να σε χαρώ

πουλόπο μ' = πουλάκι μου

ποδεδίζω= να σε χαρώ

εστά παιδίν μου = φτάνει πια παιδί μου

τεμέτερον = δικός μας

σεφτάν = καημός

παρχάρια = βοσκοτόπια

τσορέκ = δακτυλίδι αρραβώνα για τον άντρα

σουμάδεμαν = αρραβώνας

ωτία = ποντιακά αυτιά- γλύκισμα

εσταλαφάρτσεν η καρδιά μ' = έσφιξε η καρδιά μου από στεναχώρια

εγομώθανε = βουρκώσανε

τα ομμάτια μ' = τα μάτια μου

νουνίζω = σκέφτομαι

τα πόνια = οι πόνοι

πασλίκ = το μαντήλι

αναχάπαρα = ξαφνικά

κεμεντζές = ποντιακή λύρα

τοξάρ = δοξάρι

νταούλ = νταούλι